

Strípky Čriepky

Časopis Čechů, Moravanů, Slezanů a Slováků na Novém Zélandě

Číslo 4 (No.4)

Duben 2010 (April 2010)

Ročník 21 (Vol. 21)

Čeští vynálezci světa – František Křižík

Oblouková lampa, první česká elektrárna, elektrická tramvaj, světelná fontána. Za těmito a dalšími počiny se skrývá jeden z nejvýznamnějších českých vynálezců, techniků a průmyslníků – František Křižík. V roce 1881 dosáhl Křižík velkého úspěchu prezentací svého nejvýznamnějšího vynálezu, obloukové lampy se samočinnou regulací, na výstavě v Paříži.

František Křižík se narodil 8. července 1847 v pošumavské Plánici v chudé ševcovské rodině. Vystudoval úspěšně českou reálku v Praze, ale finanční potíže mu nedovolily složit maturitní zkoušku. Profesor Zenger z pražské techniky však rozpoznal jeho nadání a přijal jej ke studiu, jako mimořádného posluchače. Z doby jeho studií pochází i první vynález, kdy zdokonalil zvonkovou železniční signalizaci. Po ukončení studií pracoval pro železniční telegrafní službu, kde vylepšil a navrhl několik signalizačních a bezpečnostních zařízení. V roce 1878 se na světové výstavě v Paříži poprvé setkal s elektrickou obloukovou lampou, tehdy ještě značně nedokonalou. Myšlenka na elektrické osvětlení a zdokonalení obloukové lampy se stalo stěžejním impulsem v jeho životě. V roce 1880 zavedl elektrické osvětlení v papírně Piett v Plzni a o rok později svou konstrukci obloukovky úspěšně představil v Paříži, kde za ni získal zlatou medaili. Poté pokračoval v propagaci elektrického osvětlení, ale teprve až roku 1887 získal

první seriózní zakázku na městské pouliční osvětlení v Písku a Jindřichově Hradci. V roce 1888 postavil první městskou elektrárnu na Žižkově a začal rozšiřovat svou výrobu o další zařízení spojená s elektrifikací, jako dynamy či elektroinstalační materiál. Velký význam v Křižíkově kariéře znamenala Jubilejní výstava na pražském výstavišti v roce 1891. Tehdy předvedl svou první elektrickou tramvajovou linku z Letné k výstavišti, jehož areál byl osvětlen jeho obloukovými lampami. Zároveň na výstavišti zbudoval světelnou fontánu, jež mu přinesla mnoho slávy a popularity. Později se však dostal do finančních potíží za čímž byl jeho špatný odhad vývoje ve využití stejnosměrného proudu, zatímco jeho největší konkurent Eduard Kolben prosazoval elektrifikaci střídavým proudem, jež se nakonec prosadila. Jedním z jeho posledních velkých projektů bylo v roce 1903 vybudování první elektrické železnice v Rakousku-Uhersku mezi Táborem a Bechyní. Ke konci života se stáhl do ústraní a zemřel 22. ledna 1941 ve Stádleci u Tábora ve věku téměř 94 let. Byl pohřben s poctami českého velikána na vyšehradském Slavíně. V roce 1991, kdy se konala po 100 letech na pražském výstavišti opět Jubilejní výstava, byla na stejném místě postavena nová moderní světelná fontána, která nese Křižíkovo jméno.

Převzato z Internetu